

Eltener Butternacht maakte exporteurs rijk

Handelaren profiteerden van grenscorrectie bij Elten

Achtergrond - 31 juli 2010

Op 31 juli 1963, vandaag 47 jaar geleden gebeurde het: De Eltener Butternacht, een bijzondere anekdote in de Nederlands-Duitse geschiedenis. Het grensdorpje Elten lag 14 jaar aan de Nederlandse kant van de grens. Van de ene op de andere dag werd het dorp weer Duits en Nederlandse exporteurs verdienden miljoenen met een slimme truc.

Het is gewoon een mooi verhaal, dat zich op deze dag, 31 juli, in 1963 afspeelt. Het dorpje Elten, vlakbij Emmerich, daar waar de Rijn ons land binnenkomt, was Nederlands. Tenminste, het werd na de Tweede Wereldoorlog Nederlands, als genoegdoening voor het oorlogsleed dat de Duitsers hadden veroorzaakt. Een grenscorrectie werd het eufemistisch genoemd.

Jarenlang was het dorpje onderwerp van onderhandelingen tussen Nederland en Duitsland. Uiteindelijk kwam er een deal: Duitsland betaalde 125 miljoen *Wiedergutmachung* en nog een meer dan honderd miljoen aan andere vergoedingen. Elten (en overigens ook Tüddern en omgeving) zou vanaf 1 augustus 1963 weer Duits worden.

Nederlandse en Duitse handelaren kwamen op een idee. In de laatste week van juli parkeerden ze hun vrachtwagens in Elten, met lading. Op 31 juli stonden er honderden vrachtwagens in het kleine dorp, tekenden journalisten destijds op. De lading: vooral koffie en boter, producten die in Duitsland veel duurder waren dan in Nederland. Alle beschikbare ruimte in het dorp werd ingezet voor de smokkeloperatie. "Leegstaande huizen, bioscopen en danszalen zijn tot aan het plafond gevuld" citeert Tim Terhorst in zijn afstudeerscriptie over Elten de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* van die week. Inwoners vertelden Terhorst dat menig schuurtje en woonkamer eveneens was volgestouwd. De douane greep niet in.

De volgende ochtend, op 1 augustus stonden de trucks én de goederen plots op Duits grondgebied, zonder een grens te passeren. Er hoefden dus geen invoerrechten voor te worden betaald. De tijdelijke opslagruimtes in huizen en

andere gebouwen werden diezelfde nacht nog leeggehaald en de producten in vrachtwagens geladen. Het was een nacht van ongekende bedrijvigheid in het kleine dorpje, die de geschiedenis inging als de Eltener Butternacht of Boternacht. Naar schatting verdienden de Duitse en Nederlandse im- en exportbedrijven 50 tot 60 miljoen gulden aan de smokkeloperatie.

Het was zo'n stormrun op het dorp, dat de deelstaatregering van Noordrijn-Westfalen nog 250.000 mark overmaakte naar de gemeente om het asfalt te laten repareren dat door het konvooi kapotgereden was.

Elten nu

In Elten profiteren ze nog steeds van hun 'dubbele nationaliteit'. De *Frankfurter Allgemeine Zeitung* maakte deze maand een reportage in het dorp waar de inwoners van beide zijden van de grens komen. Ze trekken in Nederland de hypotheekrente af en vragen in Duitsland een koopsubsidie voor hun woning aan. "Wir leben eben Europa hier", aldus een inwoner in de FAZ. Voor hun koffie rijden ze nog steeds naar een supermarkt aan de Nederlandse kant van de grens. Dat scheelt ze de Duitse koffiebelasting van ruim een euro per pondspak.

Meer weten?:

Tim Terhorst won een regionale wetenschappelijke prijs met zijn studie "Als wir bei Holland kamen ..." Elten unter niederländischer Auftragsverwaltung 1949-1963

Lees meer over de onderhandelingen tussen Nederland en Duitsland in het [Historisch Nieuwsblad 4/2010](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/539/eltener-butternacht-maakte-exporteurs-rijk>